

Ondraaglijk psychisch lijden en “euthanasie”

Meer en meersluit zich in België het “netwerk van de dood” rondom de ethische kwestie van de “euthanasie”. Stapje voor stapje, media-actie na media-actie, schuiven de pionnen van een fundamentalistisch en individualistisch ingestelde interpretatie van een ‘vrijzinnig humanisme’ de grenzen van het ethisch verantwoorde denken en voelen, dikwijls op onwettelijke wijze, verder voor zich uit. Via misplaatst en misbruikend “medelijden” in de richting van een ‘zelfbeschikkingsrecht’ dat het tegengestelde dreigt te worden van wat het zou moeten zijn. Totale ‘vrijheid’ voor iedereen leidt ertoe dat niemand nog enige vrijheid kent: de zwaksten in onze maatschappij (kinderen, bejaarden, armen, mensen met psychosociale problematiek) zijn daar de eerste slachtoffers van.

Daarom mijn oproep aan al wie in dit land nog echt vrij en positief denkt:

Het wordt hoog tijd dat een halt toegeroepen wordt aan deze neerwaartse spiraal die onze samenleving verder utholt en verzuurt. Laat ons het tij keren, vooraleer we - zoals de geschiedenis ons leert – het misschien niet meer kunnen keren.

Vanuit de eigen ervaring, de begeleiding van personen die worstelen met een vraag om levensbeëindiging, de deelname aan het politieke debat en mijn correspondentie met hulpverleners, ontwikkelde ik mijn standpunt inzake euthanasie:

“Je laat niemand onnodig ondraaglijk terminaal lijden, je rekt dat lijden niet nodeloos, je verzacht de pijn en verstrekt de beste zorgen in het belang van de betrokkene en in harmonie met de omgeving. Zo kan de ondraaglijk terminaal lijdende mens in rust en vrede op de meest natuurlijke manier - maar met liefde en tegelijk ook met kennis en zorg omringd - heengaan...” (passieve euthanasie en optimale palliatieve zorg)

Geen taak voor overheid of hulpverlening

Ondraaglijk psychisch lijden bestaat, daar gaat de discussie niet over. Ik ben er persoonlijk zelf mee geconfronteerd geweest en heb er meer dan honderd personen van zeer nabij weten ofwel in ten ondergaan, ofwel er doorheen komen.

Maar het is nog minder dan bij ondraaglijk terminaal fysisch lijden de taak van de overheid of van de hulpverlening de mensen uit dit ondraaglijk psychisch lijden te verlossen via “actieve euthanasie” of hulp bij zelfmoord.

Bij ondraaglijk fysisch terminaal lijden wordt de gulden middenweg al eeuwen gevolgd in onze contreien. Palliatieve zorg en stervensbegeleiding zijn samen met begeleiding bij rouwverwerking de hoeksteen voor de aanpak van dit lijden. Deze zorg en begeleiding hoeven lang niet altijd professioneel aangepakt te worden. De

samenleving zelf kan dit meestal zeer goed opvangen als men wil. De wet dient enkel om zoveel mogelijk uitwassen en misbruiken, zowel in de privé-omgeving als in de professionele hulpverlening te voorkomen en om de goede opvang bij het sterven zowel voor de stervende als voor zijn omgeving zo optimaal mogelijk te maken.

“Actieve euthanasie” en hulp bij zelfmoord zetten de deur wagenwijd open voor massale (zelf)vernietiging van al wie niet tegen het harde en geïndividualiseerde meedraaien in onze actieve welvaartsstaat, onze verbruikersmaatschappij bestand is.

“Actieve euthanasie” en hulp bij zelfmoord op deze manier en met deze intentie legaliseren (zoals het nu ideologiserend gebeurt in België) is een schromelijke vergissing in die zin dat aan artsen, aan ons medisch bestel, de macht van (scheids)rechter én uitvoerder tegelijk toegekend wordt ten overstaan van het zelfbeschikkingsrecht van de mens. Die macht en de invloed ervan op het leven van de mens, in het algemeen in het ‘Westen’ en in het bijzonder in België, is buiten alle proporties ongemeen groot en dreigt onze samenlevingsopbouw grondig (gelukkig nu nog niet terminaal) uit evenwicht te brengen, samen met een aantal andere factoren in het maatschappelijk gegeven.

Een van de tenoren uit het debat deed eens de uitspraak: “Euthanasie is een recht, het is geen plicht.” Dit was een duidelijke ‘vergaloppering’ (ik ben veertig jaar taalleraar en vijfenveertig jaar auteur) waarbij de niet brave ziel eigenlijk iets wou zeggen in de aard van: “We zijn er bijna, weldra hebben niet meer de natuur of de mensen zelf, maar een beroepsgroep, een sector, een ideologische ‘strekking’, de macht over leven en dood in handen.”

Het was dezelfde grote intellectueel die in 2004 een psychiatrisch patiënt in het openbaar uitlegde hoe ze best zelfmoord kon plegen. Hij werd hiervoor niet teruggefloten, maar eerder door de politiek ingedeukt. Enige tijd later, ten einde raad, stak de vrouw zichzelf in brand vóór de kantoren van een krant en overleed.

“Actieve euthanasie” en hulp bij zelfmoord zijn een uiterste noodoplossing, een gemakkelijksoplossing, een vorm van luiheid of lafheid die past in het plaatje van de vrijhandelsetconomie en van een maatschappij zonder zingeving of menselijke nederigheid, waarin geld, genot en geweld de hoogste waarden zijn.

Liefde en de goede zorg

De strijd tegen de traditionele christelijke én humanistische waarden in onze contreien vindt zijn belangrijkste bondgenoot in de opvatting van ons systeem van hulpverlening zelf. Niet de hulpverleners treft daar een verwijt. Zij doen het onmogelijke om aan de noden tegemoet te komen.

Maar de overheersing van de zorg door de industrie van geneesmiddelen en medische apparatuur en van verscheidene industriële en economische toeleveranciers (o.a. ook banken en verzekeringsmaatschappijen) vormen een ideale basis om de geld-genot-en-geweld waarden te laten primeren op de authentieke menselijke waarden. Alles moet renderen.

En tenslotte, hoeveel meer fysieke en psychische levenskwaliteit bestaat er nu bij onze mensen in vergelijking met vijftig tot honderd jaar geleden, als je de oorlog buiten beschouwing laat? Zijn we daar - denkend aan Erasmus - niet in een constante onverkwikkelijke oorlog verwickeld geraakt?

De dood maakt evenzeer als de geboorte deel uit van het leven. Wie heeft er ooit zelf gevraagd om geboren te worden? We hebben het leven gekregen. Net zoals we kinderen krijgen, en niet hebben. Het is niet aan ons om de dood te vragen. We kunnen alleen maar een zo goed mogelijke dood krijgen via een goed (evenwichtig, harmonisch, maar ook niet saai of vervelend) leven en optimale palliatieve zorg. En nog meer door de liefde en de goede zorg van de ons omringende mensen, door een stil en rustig weten dat we tot het grote Geheel behoren en daarin weer opgenomen worden.

De dood behoort tot het wonder van het leven maar de mens maakt het leven tot onderdeel van de dood

De dood behoort tot het wonder van het leven, maar de mens die zich meer en meer losweekt van de aarde en van de natuur zal zichzelf vernietigen en maakt het leven tot onderdeel van de dood. Onafgezien van gelijk welke visie over leven en dood blijft alleen de natuur ons de gulden middenweg wijzen.

Het is de natuur zelf die ons dan weer toelaat boven de aardse eindigheid uit te stijgen en het spirituele te ervaren dat ons tot mens maakt. Dit vind ik zeer ongedwongen terug in het geheim van mijn grootmoeder Woinke Turck (1890-2002), de langstlevende Belg aller tijden: “tevredenheid en eenvoud”, zowel als in de inzet van duizenden toegewijde en onbaatzuchtige mensen in onze tijd.

Het is de taak van de overheid (wetgever, uitvoerder en gerecht) en hulpverlening in de eerste plaats de oorzaken van ondraaglijk psychisch lijden aan te pakken en diegene of datgene wat dat lijden veroorzaakt. Deze oorzaken liggen in de maatschappelijke opvattingen zelf. Onze actieve welvaartsstaat en onze vrijhandelseconomie zijn de belangrijkste oorzaken van psychisch ondraaglijk lijden.

Die maatschappijvorm is natuurlijk wel een realiteit. Maar binnen die realiteit zijn er nog enorme mogelijkheden om de psychosociale levenskwaliteit aanzienlijk te verbeteren, zodat het aantal psychisch kwetsbaren en gekwetsten in onze samenleving tot een derde of een vierde van het huidige aantal kunnen beperkt

worden. We kunnen namelijk die maatschappijvorm in dienst stellen van de maatschappij en niet andersom de mensen laten opdraaien voor het systeem.

Het debat rond leven en sterven moet verbreed worden

Het debat rond leven en sterven moet dus verbreed worden tot het inzicht dat we ideologische tegenstellingen kunnen overbruggen als we de kern van het probleem voorop gaan stellen: een harmonischer leven en sterven van het individu binnen de maatschappij, of van de mens in de samenleving, zoals dat bij onze voorouders ook plaatsvond.

Misschien spreken we zelfs beter niet alleen van samen-leving maar ook van samen-sterving; niemand sterft alleen, tenzij bij een doorgedreven individualistisch ingesteld welvaartsdenken.

De overheid en de hulpverlening hebben daarin tot taak het resterende lijden goed aan te pakken maar niet de noodlijdende al of niet op eigen wens op te ruimen (zo oneerbiedig komt het over).

De aanpak van het resterende ondraaglijk psychisch lijden is een ander hoofdstuk. Maar precies daar zitten de pijnpunten die een ideale bondgenoot werden van de “actieve euthanasie”, zoals sommigen die het voorbije decennium hebben weten op te dringen aan de publieke opinie in ons land. Deze aanpak van echt ondraaglijk psychisch lijden is in ons land de beste bondgenoot van een eenzaam bestaan en een eenzame dood en niet van een goed samen leven en sterven.

Jan Vanhaelen

Woordvoerder Sarah beweging
25 maart 2008